

Gwybodaeth Ddefnyddiol Local information

Plas Newydd Llangollen
01978 862834

Canolfan Groeso Llangollen Tourist Information Centre
01978 860828

Amgueddfa Llangollen Museum
www.llangollenmuseum.org.uk

AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy
Clwydian Range and Dee Valley AONB
www.clwydianrangeanddeevalleyaonb.org.uk
01824 712757

Mae prosiect Ein Tirlun Darluniadwy yn gynllun partneriaeth tirlun a ariennir gan Gronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol sy'n canolbwyntio ar dirluniau Dyffryn Dyfrdwy a Safle Treftadaeth y Byd Dyfrbont a Chamlas Pontcysyllte.

Mae harddwch Dyffryn Dyfrdwy wedi bod yn ysbrydoliaeth i artistiaid, beirdd a llenorion ers canrifoedd. Mae'r prosiect yn ceisio cadw a gwella mynediad i'r dirwedd ysbrydoledig hon, ac annog cymunedau i ymgysylltu â threftadaeth gyfoethog yr ardal.

The Our Picturesque Landscape project is a landscape partnership scheme funded by the National Lottery Heritage Fund that centres on the landscapes of the Dee Valley and the Pontcysyllte Aqueduct and Canal World Heritage Site.

The picturesque beauty of the Dee Valley has been a source of inspiration to artists, poets and writers for centuries, and it continues to attract tourists in search of the sublime. The project is working to conserve and improve access to this inspiring landscape, and engage communities with the rich heritage of the area.

Gwybodaeth teithio Travel information

Tafliad carreg o arosfannau ar lwybrau bws 5, 64, T3, X5

A short walk from stops on bus routes 5, 64, T3, X5

Ar Sadyrnau rhwng diwedd mis Mai a diwedd mis Hydref, gallwch ddal Bws Darluniadwy Dyffryn Dyfrdwy o Parade Street a darganfod cyrchfannau allweddol yn Nyffryn Dyfrdwy, gan gynnwys Plas Newydd.

On Saturdays between the end of May and the end of October you can catch the Dee Valley Picturesque Bus from Parade Street and discover key destinations within the Dee Valley, including Plas Newydd.

www.traveline.cymru 0871 200 22 33

☎ Cysylltu â ni / Contact us:
Rhif ffôn / Phone number: 01824 706163

✉ E-bost / E-mail:
ein.tirlun.darluniadwy@sirddinbych.gov.uk
our.picturesque.landscape@denbighshire.gov.uk

📱 Chwiliwch AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy

🔍 Search Clwydian Range and Dee Valley AONB

Cerdded y Darluniadwy

Yn olion traed Merched Llangollen

Walking the Picturesque

In the footsteps of the Ladies of Llangollen

Mae'r daflen hon wedi'i chynhyrchu gan Brosiect Ein Tirlun Darluniadwy a ariennir gan Gronfa Treftadaeth y Loteri, gyda chyllid ychwanegol gan Gyfoeth Naturiol Cymru.

This leaflet is produced by the National Lottery Heritage Funded Our Picturesque Landscape Project, with additional funding from Natural Resources Wales.

“

Fine evening. Gentle wandering light on the mountains... My beloved and I took a delightful walk, ascended the Hill then descended into the narrow deep valley which leads to Llansantffraid. Steep hills on either side clothed to the summith with wood. The Cyflymen gushing rapidly over the rocks and hastening to the little Mill of Pengwern.

ELEANOR BUTLER, APRIL 10 1788

Taith gerdded gylchol o Blas Newydd Llangollen ar hyd Dyffryn Pengwern darluniadol darluniadwy. Gwisgwch esgidiau cryfion cyfforddus ac ewch â dillad rhag glaw.

Pellter: 3 milltir /5 cilomedr

Hyd bras: 2 awr.

Mae'n cynnwys lonydd gwledig tawel, tir amaethyddol a choetir. Mae rhai rhannau serth.

Map OS: 255 Llangollen a Berwyn.

A circular walk from Plas Newydd Llangollen along the picturesque Pengwern Vale. Wear stout, comfortable footwear and take waterproofs.

Distance: 3 miles /5 km

Approximate duration: 2 hours.

Includes quiet country lanes, agricultural land and woodland. There are some steep sections.

OS Map: 255 Llangollen and Berwyn.

Mae Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy yn dirwedd a ddiogelir sydd yn cynnig porth trawiadol i Ogledd Cymru, ac sy'n cael ei gydnabod am ei dirluniau darluniadol darluniadwy, copaon dramatig a threfi a phentrefi hanesyddol.

Gyda 390 cilomedr sgwâr o rai o gynefinoedd pwysicaf Cymru, nodweddion hanesyddol a diwylliannol, mae Partneriaeth yr AHNE yn gweithio i amddiffyn, cadw a gwella'r tirwedd i breswylwyr a bywyd gwylt o fewn yr AHNE ac i ymwelwyr i'r ardal.

The Clwydian Range and Dee Valley Area of Outstanding Natural Beauty is a protected landscape that offers a spectacular gateway to North Wales, recognised for its scenic landscapes, dramatic summits and historic towns and villages.

Covering 390 square kilometres of some of Wales' most important habitats, historic and cultural features, the AONB Partnership work to protect, conserve and enhance the landscape for residents and wildlife living within the AONB and for visitors to the area.

Er y gwnaethpwyd pob ymdrech i wneud y daflen hon mor fanwl gywir ag sydd bosib, nid yw'r awduron na'r cyhoeddwy yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb am ganlyniadau gwallau. Printiwyd y daflen ar bapur wedi ei ailgylchu.

Whilst every effort has been made to make this leaflet as accurate as possible, neither authors nor publishers accept any responsibility for the consequence of errors. This leaflet is printed on recycled paper.

Cod Cefn Gwlad

Dilynwch gyngor y Codau Cefn Gwlad i fanteisio'n llawn ar eich ymweliad:

Parchwch - Gwarchodwch - Mwynhewch

- Byddwch yn ddiogel, cynlluniwch o flaen llaw dilynwch unrhyw arwyddion
- Gadewch glwydi ac eiddo fel rydych chi'n eu cael nhw
- Gwarchodwch blanhigion ac anifeiliaid
- Ewch â'ch sbwriel gartref
- Cadwch eich ci dan reolaeth dynn
- Byddwch yn ystyriol o bobl eraill

Darllenwch y Codau Cefn Gwlad yn www.naturalresources.wales/countryside-codes?lang=cy

Mwynhewch eich taith gerdded

Ewch i wefan Mentro'n Gall Cymru i ganfod awgrymiadau defnyddiol ynglŷn â sut i fwynhau eich antur yn ddiogel. www.adventuresmart.uk/cy/home-cy

Countryside Code

Follow the advice in the Countryside Codes to get the most out of your visit:

Respect - Protect - Enjoy

- Be safe, plan ahead and follow any signs
- Leave gates and property as you find them
- Protect animals and plants. Do not feed livestock
- Please take your litter home or use public waste bins
- Keep dogs under close control and in sight
- Respect other people sharing the space

Read the Countryside Codes at www.naturalresources.wales/countryside-codes

Enjoy your walk

Visit the Adventure Smart Wales website for some useful hints and tips on how to enjoy your adventure safely. www.adventuresmart.uk

1 Plas Newydd a Merched Llangollen

Tŷ o garreg yw Plas Newydd, wedi'i drawsnewid yn 'ffantasi' gothig gan ei breswylwyr mwyaf enwog.

Gwnaeth y Foneddiges Eleanor Butler a Miss Sarah Ponsonby ffoi o'r bywyd roedd disgwyl iddynt ei fyw yn Iwerddon ym 1778, gan ddewis ymgartrefu yn Nyffryn Dyfrdwy oherwydd ei harddwch darluniadwy.

Daethant yn chwedlonol yn eu hoes eu hunain gan ddal dychymyg cymdeithas Cyfnod y Rhaglywiaeth.

Gwnaethant hyrwyddo harddwch darluniadwy Dyffryn Dyfrdwy, gan gael llif o ymwelwyr dylanwadol gan gynnwys William Wordsworth, Anne Lister ac awduron ac artistiaid eraill.

2 Dyffryn Pengwern

Mae ffordd Dyffryn Pengwern yn dilyn y llwybr lle roedd Afon Dyfrdwy yn llifo unwaith sawl mil o flynyddoedd yn ôl. Yn ei dyddiadur, mae Eleanor Butler yn sôn yn aml am gerdded yng nghoed Pengwern. Lle mae ystâd dai Pengwern nawr yw'r ardal mae hi'n cyfeirio ati. Roedd Pengwern yn anheddiad bwysig ar ddechrau'r cyfnod canoloesol.

Adeiladwyd Neuadd Tyn Dwr ar ddiwedd y 1860au ar gyfer yr haearnfeistr John Dickin fel cartref gwyliau moethus. Dilynodd ffasiwn y cyfnod i gyflwyno nodweddion darluniadwy natur i'r tir, ac mae wedi'i gofrestru fel parc a gardd hanesyddol ers hynny. Mae'r ywen fwyaf yng Nghymru yn ôl y sôn yn sefyll ar y tir, a soniodd yr awdur dogfennau teithio enwog, George Borrow, amdani ym 1854.

3 Pen-y-Coed

Mae'r gymysgedd hon o goetir lled-naturiol yn eiddo i Goed Cadw. Yn yr 17eg ganrif, cafodd hanner gogleddol y coed eu clirio at ddefnydd amaethyddol. Mae'r cyfnod hwn mewn hanes wedi gadael waliau terfyn caeau trawiadol, pyst gât carreg mawr ac arwyddion llwybrau hanesyddol ar ei ôl. Yng nghyfnod Merched Llangollen, byddai'r coetir ei hun wedi cynnwys mwy o rywogaethau cynhenid.

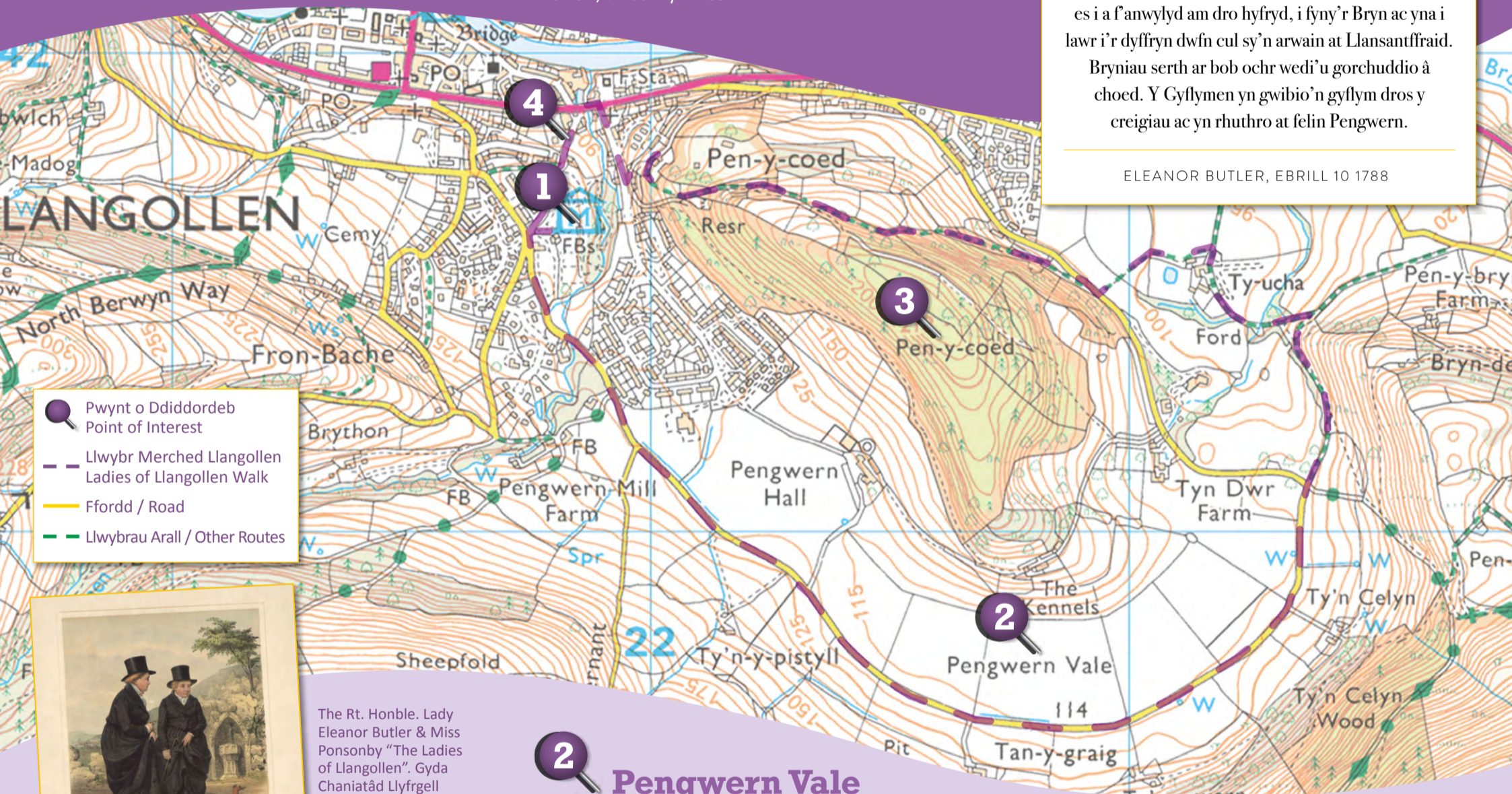
4 Butler's Hill

Credir bod Butler's Hill wedi'i enwi er clod i Eleanor Butler. Mae'n llwybr hanesyddol rhwng lleoliadau allweddol yn Llangollen.

“

Noson braf. Golau ysgafn ar y mynyddoedd... Fe es i a f'anwylyd am dro hyfryd, i fyny'r Bryn ac yna i lawr i'r dyffryn dwfn cul sy'n arwain at Llansantffraid. Bryniau serth ar bob ochr wedi'u gorchuddio â choed. Y Gyflymen yn gwibio'n gyflym dros y creigiau ac yn rhuthro at felin Pengwern.

ELEANOR BUTLER, EBRILL 10 1788

The Rt. Honble. Lady Eleanor Butler & Miss Ponsonby "The Ladies of Llangollen". Gyda Chaniatâd Llyfrgell Genedlaethol Cymru / By Permission of The National Library of Wales.

1 Plas Newydd and the Ladies of Llangollen

Plas Newydd is a stone built house converted into a gothic 'fantasy' by its most famous inhabitants. Lady Eleanor Butler and Miss Sarah Ponsonby ran away from the life they were expected to live in Ireland in 1778, choosing to settle in the Dee Valley because of its picturesque beauty.

They became legends in their own lifetime and captured the imagination of Regency society. They championed the picturesque beauty of the Dee Valley, receiving a stream of influential visitors including William Wordsworth, Anne Lister and other authors and artists.

2 Pengwern Vale

Pengwern Vale road follows the route where the River Dee once flowed many thousands of years ago. In her diary, Eleanor Butler often mentions walking in Pengwern wood. The area she refers to is where Pengwern housing estate now stands. Pengwern was an important early-medieval settlement.

Tyn Dwr Hall was built in the late 1860s for the ironmaster John Dickin as a luxury holiday home. He followed the fashions of the time to bring the picturesque qualities of nature into the grounds, which have since been registered as an historic park and garden. Standing in the grounds is purportedly the largest yew tree in Wales, remarked upon by renowned travel writer George Borrow in 1854.

3 Pen-y-Coed

This mix of ancient semi-natural woodland is owned by The Woodland Trust. In the 17th century the northern half of the wood was cleared for agricultural use. This period in history has left behind impressive field boundary walls, large stone gateposts and signs of historical trackways. In the time of the Ladies of Llangollen the woodland itself would have contained more native species.

4 Butler's Hill

Thought to be named in honour of Eleanor Butler, Butler's Hill is an historical route between key locations of Llangollen.

